

THE EFFECT OF PERSONAL SAFETY TRAINING PROGRAM FOR PRE SCHOOL CHILDREN

ANA SINIFI ÖĞRENCİLERİNE UYGULANAN BEDEN GÜVENLİĞİ EĞİTİM PROGRAMININ ETKİNLİĞİ

Ayşe Sezer Balcı^{1*}, Nurcan Kolaç¹, Seda Kocabaş¹, Seval Yaşar¹, Tuğba Gürsoy¹

ABSTRACT

Introduction: Preschool children are more vulnerable and at risk to social, physical and environmental risks that threaten their personal safety. It is important to teach children in this period how to protect their personal safety. **Method:** This study was aimed to determine the effectiveness of the body safety education program to preschool students. The study design was pre-post-test, non-randomized experimental and control group model. The sample size was calculated by G*power analysis. Accordingly, it was calculated that 34 students (total 78 students) should be sampled in each group with 80% power and 5% error margin. The study was completed with 80 students. Data were collected by personal information form and body safety information questionnaire. Written informed consent was obtained from the families before the study. The 5-session program, each of which lasted for 25 minutes, was implemented in 5 weeks for the training group (n=40). No intervention was applied to the control group. Chi-square test and Mc Nemar test were used for data analysis. **Result:** There was a significant difference between the pre-posttest responses of the children in the intervention group to the question in "Do you drink the drugs you find without telling the parent / teacher?" (p <0.05). There was a significant difference between the pre-posttest answers of the children in the intervention group to the questions "Would you enter the sea or pool alone without a grand (mother, father, relative)? or play with water?" (p <0.05). There was a significant difference between the pre-posttest answers of the training group, "When you're alone at home, if someone you don't know knocks on, will you open it?" and "if person who you don't know calls to play with you, you would go?" (p <0.05). There was no statistically significant difference between the pre-posttest answers of the control group to the all questions (p > 0.05). **Conclusion:** As a result, body safety education program was effective in informing students about poisoning, communication with strangers and drowning.

Key words: Child, body, safety, teaching

ÖZET

Giriş: Erken çocukluk dönemindeki çocuklar beden güvenliklerini tehdit eden sosyal, fiziksel ve çevresel risklere karşı daha savunmasız ve risk grubundadır. Bu dönemdeki çocuklara beden güvenliklerini nasıl korumaları gerektiğinin öğretilmesi önemlidir. Bu çalışma ana sınıfı öğrencilerine uygulanan beden güvenliği eğitim programının etkinliğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, ön-son test kontrol gruplu, randomize olmayan deneysel modeldedir. **Yöntem:** Örneklem büyüklüğü G*power güç analizi programı ile hesaplanmıştır. Buna göre, %80 güç, %5 hata payı ile her bir grupta 34'er kişinin (toplam 78 öğrenci) örnekleme alınması gerektiği hesaplandı. Çalışma 80 öğrenci ile tamamlandı. Veriler, kişisel bilgi formu ve beden güvenliği bilgi anketi ile toplandı. Çalışmaya başlamadan ailelerden yazılı onam alındı. Her biri 25 dakika süren 5 oturumluk program, 40 kişilik deney grubuna 5 haftada uygulandı. Kontrol grubu için herhangi bir çalışma yapılmadı. Verilerin analizinde ki kare testi ve McNemar testi kullanıldı. **Bulgular:** Eğitim alan gruptaki çocukların "bulduğün ilaçları anne/baba ya da öğretmene söylemeden içer misin" sorusuna verdikleri ön-son testleri yanıtları arasında anlamlı fark vardı (p<0.05). Eğitim alan gruptaki çocukların "yanında bir büyük (anne, baba, akraba) olmadan deniz ya da havuza tek başına girer misin?" ve "suyla oynar mısın?" sorularına ön-son test cevapları arasında anlamlı fark vardı (p<0.05). Eğitim alan grubun "evde tek başınayken, tanımadığın biri kapıyı çalarsa açar mısın?" ve "okul ya da ev dışında tanımadığın kişi seninle oyun oynamak için çağırırsa gider misin?" ön-son test cevapları arasında anlamlı fark vardı (p<0.05). Kontrol grubunda çocukların tüm sorulara verdikleri ön test ve son test doğru/yanlış cevap yüzdeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır (p>0.05). **Sonuç:** Sonuç olarak beden güvenliği eğitimi öğrencilerin zehirlenme, yabancılarla iletişim ve boğulmalar konusunda bilgilendirilmesinde etkili olmuştur.

Anahtar kelimeler: Çocuk, beden, güvenlik, eğitim

Received / Geliş tarihi: 03.12.2019, Accepted / Kabul tarihi: 30.05.2020

¹Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İSTANBUL

*Address for Correspondence / Yazışma Adresi: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Başbüyük Kampüsü, Maltepe/ İSTANBUL

E-mail: ayses_18_9@hotmail.com

Sezer Balcı A, Kolaç N, Kocabaş S, Yaşar S, Gürsoy T. The effect of personal safety training program for pre school children. TJFMPC, 2020;14(3): 414-419.

DOI: 10.21763/tjfm.654347

GİRİŞ

İstenmeyen yaralanmalar, bireylerin yaşamını tehdit eden önemli faktörlerden biridir. Gelişimsel dönemler açısından yaralanmalar, en sık okul öncesi dönemde yaşanmakta ve çocukların sağlığı için önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Çocuklar, tehlikelerin farkında olmamaları, çevresel risklere açık olmaları, merak ve öğrenme konusunda hevesli olmaları gibi nedenlerle kazalar açısından yüksek riske sahiptir.^{1,2}

Çocuklar için yaralanmaya bağlı ölümlerin önde gelen nedenleri arasında boğulmalar, trafik kazaları, yanıklar ve ateşli silah yaralanmaları yer alır. Boğulmalar konusunda özellikle küvetlerde, su kovalarında ya da yüzme havuzlarında boğulma, küçük çocuklar için evrensel bir tehdit oluşturmaktadır.³ Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre dünyada düşmeler, yanıklar ve zehirlenmeler ev kazalarında morbidite ve mortalitenin en önemli sebepleridir.⁴Türkiye İstatistik Kurumu 2017 ölüm nedeni istatistiklerine göre; 1-17 yaş grubu çocuklarda ölüm nedenleri arasında ilk sıralarda dışsal yaralanmalar ve zehirlenmeler yer alır.⁵

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre 5-14 yaş arası, yaklaşık 2500 çocuk her gün önlenebilir nedenlerle ölmektedir. Yaralanmalar (trafik kazaları, boğulmalar, yanıklar, düşme), 5-14 yaşarası çocuklarda ölüm ve yaşam boyu sakatlık nedenleri arasında ilk sıralarda yer almaktadır.Çocukluk çağı yaralanmalarının çoğu öngörülebilir ve önlenebilir niteliktedir.^{2, 6, 7} Gelişimsel bir perspektiften bakıldığında, çocukluk çağı, koruyucu sağlık hizmetlerinin bir kombinasyonu ile hastalığın önlenmesi ve sağlığın geliştirilmesi için uygun bir zamandır.⁸ Bu yaş grubunu hedef alan yaralanmaları önleme stratejileri; pasif mühendislik çözümleri (örneğin, yaya-taşıt kazalarını azaltmak için üst geçitler kurulması, ebeveynlerin evdeki tehlikeleri kontrol altında tutması (örneğin ateşli silahların, zehirlerin güvenli şekilde depolanması), güvenlik cihazları kullanımı (örneğin, duman alarmları, güvenlik kapıları, pencere koruyucuları) ve ebeveynlerin güvenlik önlemleri konusunda eğitimi şeklinde ele alınmaktadır.⁹

Ebeveyn eğitimi kapsamlı bir önleme yaklaşımının kritik bir bileşeni olsa da, yalnızca ebeveynlere odaklanmanın bazı sınırlılıkları vardır. Yaralanma ihtimalini azaltmak için çevre düzenlemesinde eksikler olması kaçınılmazdır.¹⁰ Ebeveynler her zaman çocukların yanında olamaz.¹¹ Çocukların tek başlarına veya akranlarıyla oynarken tehlikeli nesnelere (silahlar, kibritler) karşılaşılabileceği göz önüne alındığında, küçük çocuklarda eğitim ve beceri geliştirmeye ihtiyaç vardır.Konu ile ilgili yapılan çalışmalarda

genellikle çocukların ebeveynlerine yönelik eğitim programları oluşturulmuştur.^{12, 13} Doğrudan çocuklara yönelik olan programlar sınırlı sayıda olup, programlar kapsamında çocuklara kişisel güvenlik kurallarının yanı sıra cinsel istismarı önlemeye yönelik iyi kötü dokunuş eğitimlerine yer verilmiştir.¹⁴⁻¹⁶ Özellikle cinsel istismarı önlemeye yönelik olarak aile öğretmen ve çocuklara yönelik web müfredat programları eğitim kitapçıkları kısa bilgilendirme videoları oluşturulmuştur.¹⁷⁻²⁰ Programlar kapsamında çizgi film karakterleri, videolar, boyama kitapları, resimler gibi materyallerden yararlanılmıştır. Ülkemizde okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik yapılmış güvenlik eğitimine rastlanmamıştır.

Bu çalışmanın amacı, ana sınıfı öğrencilerine uygulanan beden güvenliği eğitim programının etkinliğini belirlemektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Örnekleme

Araştırmaya alınması gereken örneklem sayısı G*Power programı ile hesaplandı. Buna göre çalışmaya alınması gereken örneklem sayısı, %80 güç, %5 hata payı, %95 güven aralığıyla, her bir grupta 34'er kişi (toplam 78 öğrenci) olarak hesaplandı. Araştırmada örneklem kayıplarının olabileceği öngörülerek 150 öğrencinin çalışmaya alınması planlandı. Örnekleme alınacak öğrencilerin seçiminde rastgele olarak üç sınıf eğitim (75 öğrenci), üç sınıf kontrol (75 öğrenci) grubuna alınması planlandı. Ancak araştırmaya başlamadan önce veli onam formuna yanıt veren ve araştırmaya çocuklarının katılmasına izin veren 80 anasınıfı öğrenci ile araştırma tamamlandı. Öğrenciler rastgele olacak şekilde 40'ı eğitim 40'ı kontrol grubu olarak ikiye ayrıldı.

Araştırmanın Tipi

Araştırma, ön-son test kontrol gruplu, randomize olmayan müdahale araştırmasıdır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma Ocak-Mayıs 2019 tarihleri arasında, İstanbul ili Avrupa yakasında devlete bağlı bir ilköğretim okulunun okul öncesi öğrencileri ile yapıldı. Okulda okul öncesi öğrenci sayısı 200 ve her 20 öğrenciye 1 öğretmen düşmektedir.

Veri Toplama Araçları

Okul öncesi çocukların ve ailelerinin sosyo-demografik özelliklerini içeren kişisel bilgi formu ve beden güvenliği bilgi anketi kullanıldı.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan form araştırma kapsamına alınan ana sınıfı öğrencisi velilerinin kişisel ve ailesel özelliklerinin sorulduğu 15 sorudan oluşmaktadır.

Beden Güvenliği Bilgi Anketi: Anket araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanmış olup, çocukların beden güvenliğini tehdit eden alanlara yönelik (boğulma ve zehirlenmeler, yanıklar, trafik kuralları, yabancılarla iletişim, oyun alanları) 27 sorudan oluşmaktadır. Ankette yer alan sorular Ek 1'de verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacılar tarafından çocukların sınıflarında uygun oldukları bir saatte öğretmenlerinin gözetiminde yüz yüze görüşme yöntemi ile toplandı.

İşlem

Beden güvenliği eğitim programı araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanmış, okul öncesi eğitimi alanından iki akademisyenden ve dört öğretmenden eğitim içeriği ve materyallerinin çocukların gelişim özelliklerine uygunluğuna yönelik görüş ve önerileri alınmış ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Program öncesi okuldaki öğretmenlere ve ailelere bilgilendirme yapılmış ve ailelerden öğrencilerin katılımlarına dair onam alınmıştır. Hazırlanan program, sadece eğitim alan gruba haftada bir gün, 5 hafta süreyle, 25 dakikalık oturumlar şeklinde uygulanmıştır. Ön-test uygulamaları, ilk oturumun başında, son-test uygulamaları da son oturumun sonunda yapılmıştır. Program hazırlanırken alanda hazırlanan makale ve kitaplardan faydalanılmıştır.²¹⁻²⁴ Program kapsamında kullanılacak olan resimler, videolar, oyunların çocukların gelişim dönemine uygun olması için daha önce hazırlanan programlardaki materyaller incelenmiş, uzmanların görüşleri alınmıştır. İlk oturumda öncelikle program hakkında bilgi verilmiştir. İkinci oturumda zehirlenmeler ve yanıklar, üçüncü oturumda boğulmalar, trafik kuralları, dördüncü oturumda oyun alanı güvenliği ve yabancılarla iletişim konularında eğitim verilmiştir. Son oturumda da kapanış yapılmış, öğrencilerden son test verileri toplanmıştır. Eğitim süresince, eğitim konularına yönelik videolar, resimler, hikayelerden yararlanılmış, rol play yapılmış ve grup oyunları oynatılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel analizlerinde; eğitim ve kontrol gruplarının ön testte sorulara verdikleri cevap

yüzdelerinin karşılaştırmasında ki kare testi, ön-son testte sorulara verdikleri cevap yüzdelerinin karşılaştırmasında McNemar testi kullanıldı.

Araştırma Hipotezleri

H₀: Eğitim grubundaki çocukların ön ve son testte beden güvenliği bilgi anketi sorulara doğru cevap verme oranları arasında fark yoktur.

H₁ Eğitim grubundaki çocukların ön ve son testte beden güvenliği bilgi anketi sorulara doğru cevap verme oranları arasında fark vardır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma öncesi Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan etik izin ve Milli Eğitim Bakanlığı'ndan yazılı izin alındı, çocukların velilerine bilgilendirme formu okutulmuş yazılı izinleri alındı. Eğitim alan grubuna uygulanan eğitim programı, araştırma süreci tamamlandıktan sonra tek oturum şeklinde kontrol grubuna da verilmiştir.

BULGULAR

Eğitim ve kontrol grubundaki çocukların çalışma öncesi sosyo-demografik özellikleri bakımından anlamlı fark yoktu ($p>0.05$). (Tablo 1).

Eğitim ve kontrol grubunun ön-son testte sorulara verdikleri doğru/yanlış cevap yüzdeleri karşılaştırılmış ve Tablo 2'de verilmiştir. Buna göre eğitim alan grupta "Evde/okulda bulduğu ilaçları anne/baba ya da öğretmene söylemeden içer misin?" sorusu, "Evde ya da okulda bulunan temizlik malzemeleri ile oyun oynar mısın?" sorusu, "Yanında bir büyüğün yokken banyo ve küvette suyla oynar mısın?" sorusu, "Arabada yolculuk yaparken emniyet kemerini takar mısın?" sorusu, "Yanında bir büyüğün (anne, baba, akraba) yoksa suya tek başına girer misin?" sorusu, "Evde tek başınayken, tanımadığın biri kapıyı çalarsa açar mısın?" sorusu, "Oyun oynamak için çocuk parkına ya da apartmanın bahçesine mi gidersin?" sorusuna verdikleri ön test ve son test doğru/yanlış cevap yüzdeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p\leq 0.05$). Kontrol grubunda çocukların tüm sorulara verdikleri ön test ve son test doğru/yanlış cevap yüzdeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 2).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Erken çocukluk dönemi olan okul öncesi dönemde fiziksel büyüme ve bilişsel işleyişte hızlı artış ile çocuklar daha hareketli, bağımsız ve yakın çevrelerini keşfetmeye isteklidir. Bu yaş grubunda

çocuklar, ev içinde yanıklar, zehirlenmeler gibi ev kazaları, dış ortamlarda trafik kazaları ile ilgili daha

fazla risk altındadır.²⁵

Tablo 1. Eğitim ve kontrol grubunun demografik özelliklerinin karşılaştırması (n=80)

Özellikler	Eğitim grubu		Kontrol grubu		İst. analiz	
	n	Ort/ss	n	Ort/ss	t	p
Çocuk yaş	40	5.30±0.75	40	5.20±0.60	0.65	0.51
Anne yaş	40	33.75±4.55	40	35.05±5.15	-1.19	0.23
Baba yaş	40	39.10±5.27	40	38.87±6.03	0.17	0.86
	n	%	n	%	x ²	p
Cinsiyet						
Kız	21	53.8	18	46.2	0.45	0.50
Erkek	19	46.2	22	53.8		
Aile Tipi						
Çekirdek aile	32	80	34	85	0.34	0.55
Geniş aile	8	20	6	15		
Anne eğitim durumu						
İlköğretim	16	40	19	47.5	0.45	0.79
Lise	17	42.5	15	37.5		
Üniversite	7	17.5	6	15		
Anne çalışma durumu						
Çalışıyor	9	22.5	5	12.5	1.38	0.23
Çalışmıyor	31	77.5	35	87.5		
Kardeş varlığı						
Kardeşi var	11	27.5	10	25	0.06	0.79
Kardeşi yok	29	72.5	30	75		

t= bağımsız gruplarda t testi, x²=ki kare testi

Okul öncesi dönem, çocuğun öğrenme potansiyelinin en yüksek olduğu, temel alışkanlıklarının, zihinsel yeteneklerinin en hızlı geliştiği ve biçimlendiği dönemdir.²⁶ Bu yaş dönemi çocukların gelişimini, büyümesini ve öğrenmesini destekleyecek sağlık eğitimi ile çocuğun zihninde kalıcı bilgilerin oluşması ve uygulanması sağlanabilir.²⁷

Bu çalışmada okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik uygulanan beden güvenliği eğitim programının etkinliği incelenmiş, çalışma sonunda programın çocukların boğulmalar, zehirlenme ve yanıklar, oyun alanları ve yabancılarla iletişimde bilgilerini arttırmada etkili olduğu bulunmuştur. Bu alandaki benzer çalışmalar incelendiğinde genellikle aile ya da öğretmenlere çocuklar için güvenlik/kazaları önleme eğitimleri verilmiştir.²⁸⁻³⁰ Okul öncesi çocuklarayönelik konuyla ilgili yapılmış çalışmalar sınırlı sayıda olup, çoğunlukla belirli bir güvenlik konusu ele alınmıştır. Küçük çocukların yaralanmasının birçok kaynağı göz önüne alındığında, aynı programda küçük çocukların birden çok alanda güvenlik kuralları öğrenip öğrenemeyeceklerini belirleme ihtiyacı vardır.

Bu çalışma kapsamında okul öncesi dönemdeki çocukların sık karşılaşılabileceği güvenlik sorunları olan zehirlenme ve yanıklar,

boğulmalar, trafik kuralları, oyun alanı güvenliği ve yabancılarla iletişim konuları ele alınmıştır. Bu konular arasında çalışma öncesi öğrencilerin sıklıkla trafik kuralları, yabancılarla iletişim, oyun alanı güvenliği gibi konularda bilgi eksiklerinin olduğu ortaya konmuştur. Bu sonuç güvenlik konusunda çocuk odaklı eğitime duyulan ihtiyacı da desteklemektedir. Konu ile ilgili olarak Çetinkaya ve Turan (2018) çalışmalarında okul öncesi dönemdeki çocukların sağlık ve güvenlik konusunda bilgileri değerlendirilmiş ve özellikle güvenlik konusunda sorulan soruları doğru cevaplama oranlarının düşük olduğu ve eğitime ihtiyaçları olduğu, ayrıca kaza nedenleri olarak büyük oranda çocukların uygunsuz davranışları belirtilmiştir.³¹

Çalışma sonrasında eğitim grubundaki çocukların yabancılarla iletişim konusu ile ilgili sorulan “Evde tek başınayken, tanımadığın biri kapıyı çalarsa açar mısın?” sorusuna verdikleri doğru cevap oranı artmıştır. Çocukların bu alandaki güvenlik önlemlerini bilmemesi, kendilerini koruyamaması ve fiziksel/cinsel istismar riskini artırır.

Çocukların güvenliği için olası her türlü tehlikeyi ortadan kaldırmak mümkün değildir.¹⁰ Bu nedenle, çocukları tek seferde birden fazla güvenlik alanı hakkında eğiten çocuk odaklı programlar kritik öneme sahiptir. Bu çalışma, küçük çocuklara,

kendilerini potansiyel olarak tehlikede bulmaları durumunda/durumlarında (örneğin yabancılarla iletişim) uymaları gereken çeşitli güvenlik kurallarının öğretilebileceğini göstermiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada çocukların çeşitli güvenlik kuralları hakkındaki bilgileri değerlendirildi ancak bilgiyi gerçek durumlarda uygulayıp uygulayamayacakları değerlendirilmedi. Bu nedenle, gelecek

araştırmalarda bilgilerden yararlanmalarında etkili olup olmadığının test edilmesi yararlı olacaktır.

Okul öncesi çocuklarda beden güvenliği bilgi durumlarını ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olmadığı için çalışmada araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu kullanılmıştır. Gelecek araştırmalarda geçerli ve güvenilir ölçüm araçlarının geliştirilmesi önerilebilir. Ayrıca bu eğitim programının farklı örneklem gruplarında test edilmesi katkı sağlayacaktır.

Tablo 2. Eğitim ve Kontrol Grubunun Beden Güvenliği Bilgi Anketi ÖN-SON TEST Karşılaştırması

Eğitim alan grup	Kontrol Grubu									
	Ön Test					Son test				
	Ön Test	Son test	İst.	Ön Test	Son test	İst.	Ön Test	Son test	İst.	Ön Test
DEĞİŞKENLER	Y	D	Y	D	x ² /p	Y	D	Y	D	x ² /p
Zehirlenme ve Yanıklar										
Evde/okulda bulduğu ilaçları anne/baba ya da öğretmene söylemeden içer misin?	11	29	1	39	-/ 0.00	4	36	6	34	-/ 0.62
Evde ya da okulda bulunan temizlik malzemeleri ile oyun oynar mısın?	3	37	0	40	-/ 0.25	5	35	4	36	-/ 1.00
Evdeki elektrikle çalışan makinelerle oyun oynar mısın?	3	37	0	40	-/ 0.25	5	35	4	36	-/ 1.00
Boğulmalar										
Yanında bir büyüğün (anne, baba, akraba) yoksa suya tek başına girer misin?	10	30	3	37	-/ 0.03	6	34	7	33	-/ 1.00
Yanında bir büyüğün yokken banyo ve küvette suyla oynar mısın?	12	28	3	37	-/ 0.02	9	31	10	30	-/ 1.00
Evde saklambaç oynarken çamaşır makinesi buzdolabı fırın gibi yerlere saklanır mısın?	5	35	0	40	-/ 0.06	3	37	0	40	-/ 0.25
Trafik										
Yanında bir büyüğün (anne, baba) yoksa tek başına karşıdan karşıya geçer misin?	11	29	8	32	-/ 0.45	14	26	14	26	-/ 0.68
Arabada yolculuk yaparken emniyet kemeri takar mısın?	1	39	0	40	-/ 1.00	4	36	6	34	-/ 0.68
Oyun Alanı										
Merdivenlerden inip çıkarken koşar mısın?	5	35	4	36	-/ 1.00	8	32	5	35	-/ .50
Oyun oynamak için çocuk parkına ya da apartmanın bahçesine mi gidersin?	12	28	4	36	-/ .05	12	28	8	32	-/ .45
Anne ya da babadan habersiz, izinsiz bir yere gider misin?	4	36	0	40	-/ .12	1	39	0	40	-/ 1.00
Yabancılarla İletişim										
Evde tek başınayken, tanımadığın biri kapıyı çalarsa açar mısın?	7	33	1	39	-/ 0.03	8	32	4	36	-/ 0.21
Okul ya da ev dışında oynarken tanımadığın kişilerle konuşur musun?	3	37	0	40	-/ .25	3	37	1	39	-/ .62
Okul ya da ev dışında oynarken tanımadığın kişi seninle oyun oynamak için çağırırsa gider misin?	8	32	1	39	-/ .01	6	34	1	39	-/ .12

Y=Yanlış, D=Doğru, x²= McNemar testi

KAYNAKLAR

1. Cordovil R, Araujo D, Pepping G, Barreiros J. An ecological stance on risk and safe behaviors in children: The role of affordances and emergent behaviors. *New Ideas in Psychology* 2015; 36:50-59.

2. Johnston, BD, Ebel BE. Child injury control: Trends, themes, and controversies. *Academic Pediatrics* 2013; 13(6): 499-507

3. Centers for Disease Control and Prevention. 10 leading causes of injury deaths by age group. Web-based Injury Statistics Query and Reporting System (WISQARS) 2011,

- www.cdc.gov/injury/wisqars/LeadingCauses.html, ErişimTarihi: 10.05.2019.
4. World Health Organization, Children: reducing mortality, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/children-reducing-mortality>, Erişimtarihi: 23.05.2019.
  5. Türkiye İstatistik Kurumu. İstatistiklerle çocuk, 2017, <https://www.tuseb.govtr/enstitu/tacese/yuklemeler/istatistik/istatistiklerlecocuk2017.pdf>, Erişim tarihi:23.05.2019.
  6. Mack KA, Liller KD. Home injuries: potential for prevention. *American Journal of Lifestyle Medicine* 2010; 4(1):75-81.
  7. Townner E, Mytton J. Prevention of unintentional injuries in children. *Pediatrics and Child Health* 2009; 19(11): 517-521.
  8. Gluckman PD, Hanson MA, Beedle AS. Early life events and their consequences for later disease: A life history and evolutionary perspective. *American Journal of Human Biology* 2007; 19(1):1-19.
  9. Damashek A, Kuhn J. Toddlers' unintentional injuries: The role of maternal reported paternal and maternal supervision. *Journal of Pediatric Psychology* 2013; 38(3):265-275.
  10. Dixon DR, Bergstrom R, Smith MN, Tarbox J. A review of research on procedures for teaching safety skills to persons with developmental disabilities. *Research in Developmental Disabilities* 2010; 31(5): 985-994.
  11. Morrongiello BA. Caregiver supervision and child-injury risk: I. Issues in defining and measuring supervision; II. Findings and directions for future research. *Journal of Pediatric Psychology* 2005;30(7):536-552.
  12. Setien MA, Han D, Zuniga GC, Mier N, Lucio RL, Treviño L. Does injury prevention education initiate household changes in a Spanish-speaking minority population? *Journal of Community Health* 2014; 39(1): 167-172.
  13. Sanberk İ, Emen M, Kabakçı D. An investigation of socially advantaged and disadvantaged Turkish mothers' views about training on preventing children from sexual abuse. *Journal of Child Sexual Abuse* 2017; 26(3): 288-307.
  14. Çıtak Tunç, Gorak G, Ozyazicioglu N, Ak B, Isil Ö, Vural P. Preventing child sexual abuse: body safety training for young children in Turkey. *Journal of Child Sexual Abuse* 2018; 27(4): 347-364.
  15. Jin Y, Chen J, Jiang Y, Yu B. Evaluation of a sexual abuse prevention education program for school-age children in China: a comparison of teachers and parents as instructors. *Health Education Research* 2017; 32(4): 364-373.
  16. Abujamand Ms Y, Lillypet, S. Effectiveness of structured teaching programme on knowledge regarding good touch and bad touch among children. *Christian Nurse International* 2017; 9(4): 18-24.
  17. The family safety toolkit, <https://safersmarterkids.org>, ErişimTarihi. 12.04.2019.
  18. Safer activities and events, <https://learning.nspcc.org.uk>, ErişimTarihi. 12.04.2019.
  19. How to Talk to Young Children about Body Safety, <https://www.kidsfirstinc.org/how-to-talk-to-young-children-about-body-safety>, ErişimTarihi. 12.04.2019
  20. Teaching Touching Safety Rules: Safe and Unsafe Touching Activity, <https://www.cfchildren.org/blog/2017/08/activity-teaching-touching-safety-rules-safe-and-unsafe-touching/>, ErişimTarihi. 12.04.2019.
  21. Kenny MC. Child sexual abuse education with ethnically diverse families: A preliminary analysis. *Children and Youth Services Review* 2010; 32(79): 981-989.
  22. Kenny MC, Wurtele SK, Alonso L. Evaluation of a personal safety program with Latino preschoolers. *Journal of Child Sexual Abuse* 2012;21(4): 368-385.
  23. Kenny MC, Wurtele SK. Teaching preschooler's safety rules: a pilot study of injury prevention. *Children's Health Care* 2015; 45(4):428-440.
  24. Çıtak Tunç G. Kendi Bedenimin Patronuyum, Çocuklar için beden güvenliği eğitimi ebeveyn rehberi, Ankara Nobel Tıp Kitabevi; 2019. p. 30-50.
  25. Watson Craig M, Errington G. Preventing unintentional injuries in children: successful approaches, *Pediatrics and Child Health* 2016;26(5): 194-199.
  26. Köksal O, Dağal A, Duman A. Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies* 2016; 46: 379-394.
  27. Dilek H, Duman T. Okul öncesi eğitim programının değerlendirilmesi 2006. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi* 2014; 33: 143-158.
  28. El-Sabely AA, Abd El-Aziz IY, Salwa AZ. Mother's education and her knowledge about home accident prevention among preschool children in rural area in sharkia governorate, *IOSR Journal of Nursing and Health Science* 2014; 3(1): 32-40.
  29. El Seifi OS, Mortada EM, Abdo NM. Effect of community-based intervention on knowledge, attitude, and self-efficacy toward home injuries among Egyptian rural mothers having preschool children. *PLoS ONE* 2018; 13(6): e0198964.
  30. Zhoua H, Fana LJ, Wub CA, Luob A, Mob C, Hea G, Ruana ZL, Jingc J, Jinc Y, Chena WO. Understanding the associations among parents teaching safety rules to children, safety behaviors and unintentional injuries in Chinese preschool children, *Preventive Medicine* 2019; 118: 98-103.
  31. Çetinkaya B, Turan T. Preschool children's knowledge about health and safety in Turkey, *J Pak Med Assoc* 2018; 1792-1797.